

การพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

THE DEVELOPMENT OF EFFECTIVENESS OF THE EMPOWERMENT INTERNAL AUDIT AND CONTROL PERFORMANCE OF UNITS IN MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

นางสาวเครือพันธ์ บุกุลบุญ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข แบ่งเป็น ๔ ส่วน ประกอบด้วย (๑) การศึกษาสภาพปัญหาของการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน (๒) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ (๓) พัฒนาคู่มือตรวจสอบและประเมินผลการควบคุมภายในและตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (๔) การประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน รวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๓๐ คน เปรียบเทียบประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพของการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน ประเมินประสิทธิผลของการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในโดยใช้แบบสอบถามจากผู้ตรวจสอบภายในที่เข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒๖๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า (๑) ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการดำเนินงานในภาพรวมไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ (๒) ผลการพัฒนาประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีการวางแผนการตรวจสอบ โดยแบ่งเป็น ๒ แผน คือแผนการตรวจสอบระยะยาวและแผนการตรวจสอบประจำปี เกิดคู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลังและเกิดหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีศักยภาพด้านการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในเพิ่มขึ้น และ (๓) ผลการประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้ตรวจสอบภายในและหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการดำเนินงานสอดคล้องและครอบคลุมตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

วิจารณ์และข้อเสนอแนะ การพัฒนางานตรวจสอบภายใน ด้านศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายในและกระบวนการตรวจสอบภายในและควบคุมภายในควรปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน มาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

คำสำคัญ : การควบคุมภายใน, การตรวจสอบภายใน, แบบเสริมพลัง, พัฒนาประสิทธิผล

Abstract

The purpose of the research were developed and evaluated the effectiveness of internal audit in the ministry of public health. The study was divided into 4 parts which consist (1) studied of the analysis situations of problems of the internal audit and control. (2) To compared with the standard internal audit and the regulations of the Ministry of Finance regarding the 2008 audit of government agencies. (3) Developed guides and curriculum of the empowerment of internal audit and control (4) evaluated suitable of the empowerment of internal audit and control. This study conducted to gather further in-depth interview from 30 internal auditors whose duties were arranging to have the internal control and audit in the ministry of public health. A comparative study of the performance audit of the ministry of public health and the current standard of internal audit regulations of the Ministry of finance regarding the 2008 audit of government agencies, were used to find solutions and developed effectiveness of internal audit and control. The evaluation of the effectiveness of internal audit and control was used by questionnaires from 260 stakeholders. Data analysis was quantitative such as average , percentage standard deviation (S.D.) and qualitative analysis such as content analysis and documentary synthesis. The results showed that: (1) The analysis of the problems of the Internal Audit and Internal Control Agency under the Ministry of Health found that the agency under the Ministry of Health has operations in general. Not covered by the audit, and the Ministry of Finance's internal audit section of 2008 (2) the effectiveness of the internal audit and control the power of the agencies under the Ministry of Health. it is planned that the inspection plan is divided into two long-term inspection plans and annual audit plans. There's Guidelines for monitoring internal empowerment and capacity development programs of the internal audit power. Internal auditors of government and provincial Ministry of Health, the potential of the internal audit and internal controls to increase and (3) the results of the evaluation of the effectiveness of internal audit and internal control of the agencies under the Ministry of Public Health found. that the internal auditor and the agencies under the Ministry of Health is the consistent and comprehensive compliance audit and the Ministry of Finance's internal audit section of 2008 This research found that the study solutions were needed to develop an internal audit. The operation of the internal audit should be revised to be consistent with the mission of the agency and the standard of the internal audit. Then of the internal audit should address staffing issues in consultation with the head of internal control management and audit committee.

Keyword : Internal Control, Internal Audit, Power, development effectiveness

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการกระทรวงสาธารณสุขจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติว่าด้วยการบริหารจัดการที่ดี เพื่อรองรับนโยบายดังกล่าว ปลัดกระทรวงสาธารณสุขจึงได้สั่งการให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการทบทวนและพัฒนางานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกำหนดเป้าหมายทิศทางการปฏิบัติงานควบคุมและตรวจสอบภายในเพื่อให้งานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในเป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรที่ดีให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการดำเนินงานของกระทรวงสาธารณสุข (<http://www.moph.go.th/>) กลุ่มงานตรวจสอบภายในระดับกระทรวงเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในและพัฒนาระบบการการยืนยันผ่านการรายงานผลการตรวจสอบและการสอบทานรวมทั้งจัดให้การบริหารความเสี่ยงเพื่อยืนยันให้ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยรับตรวจและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงการดำเนินงานว่าเป็นไปตามกฎระเบียบและเป้าหมายของกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งมีการดำเนินงานที่ถูกต้องที่เป็นไปตามมาตรฐาน อีกทั้งมีการบริหารความเสี่ยงให้เหมาะสมเพียงพอที่เชื่อได้ว่าองค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้

ในปัจจุบันของการดำเนินงานควบคุมและตรวจสอบภายในของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า หน่วยงานรับตรวจในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ ๑๒ ของหน่วยงานทั้งหมดในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมดยังมีการดำเนินงานบางกิจกรรมไม่เอื้อต่อการตรวจสอบภายในและการควบคุมที่ได้มาตรฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติการควบคุมและตรวจสอบภายในของกรมบัญชีกลาง พบว่า ขาดการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยงเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการตรวจสอบภายใน ทั้งนี้เพราะขาดคู่มือและแนวปฏิบัติการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในที่ง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีจำนวนผู้ตรวจสอบภายในบางส่วนที่ขาดความชำนาญและพี่เลี้ยงสำหรับช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหา ส่งผลให้ความพร้อมของหน่วยงานรับการตรวจและผู้ตรวจสอบภายในใช้เวลาสำหรับการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของแต่ละหน่วยงานและยังมีระดับความพร้อมแตกต่างกันสะท้อนจากมีจำนวนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้าและไม่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

จากสภาพการณ์ข้างต้นและการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน พบว่า งานวิจัยเชิงปริมาณที่เกี่ยวกับการตรวจสอบภายในของหน่วยงานเป็นการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการตรวจสอบภายใน อีกทั้งเป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้ตรวจสอบภายในที่มีต่อการวางระบบและกลไกการตรวจสอบภายในเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น เพื่อลดข้อจำกัดในการวิจัยที่ผ่านมาผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบงานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในจึงสนใจที่จะพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในแบบเสริมพลังให้กับผู้ตรวจสอบภายใน โดยการจัดกิจกรรมแบบเสริมพลังให้กับผู้ตรวจสอบภายในผ่านการพัฒนาคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานและพัฒนาสมรรถนะของผู้ตรวจสอบภายใน เพื่อพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานการตรวจสอบและควบคุมภายในแบบเสริมพลังของบุคลากรในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาของการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๒. เพื่อพัฒนาประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
๓. เพื่อประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) แบ่งเป็น ๔ ส่วน ระยะเวลาการวิจัย ๓ ปี คือ ในช่วงปีงบประมาณ ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร คือ ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการ จำนวน ๙ กรม และส่วนภูมิภาค จำนวน ๑๒ เขตสุขภาพ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๙๑ คน

การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage Sampling) ดังนี้

๑.๑ จัดกลุ่มหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานของส่วนราชการ ๙ กรม และหน่วยงานส่วนภูมิภาค จำนวน ๑๒ เขตสุขภาพ

๑.๒ จำแนกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและเข้ารับการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒๖๐ คน

๑.๓ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๓๐ คน

ส่วนที่ ๑ ระยะเตรียมการและวางแผน เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๓๐ คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ส่วนที่ ๒ ระยะดำเนินการวิจัย เปรียบเทียบประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๒๖๐ คน

ส่วนที่ ๓ ระยะพัฒนา สร้างคู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง จัดอบรมหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายใน พัฒนาคู่มือตรวจสอบและประเมินผลการควบคุมภายในและตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเนื้อหาของคู่มือประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ ๑. การตรวจสอบและประเมินผลด้านการบริหาร ๒. การตรวจสอบและประเมินผลด้านการเงินและการบัญชี ๓. การตรวจสอบและประเมินผลด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ๔. การตรวจสอบและประเมินผลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ๕. การตรวจสอบและประเมินผลด้านการควบคุมภายใน

ส่วนที่ ๔ ระยะประเมินผล เป็นการประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๒๖๐ คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (๑) แบบสำรวจสภาพปัญหาจากการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน และ (๒) แบบประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยเครื่องมือดังกล่าวผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ๕ ท่าน และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้ค่าครอนบาคแอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๘๙ และ ๐.๘๓ ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน โดยประสานผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับแต่งตั้งของส่วนราชการและผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ของส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข และเตรียมผู้ช่วยวิจัยด้านทักษะการใช้เครื่องมือ ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ วิเคราะห์สภาพปัญหาของการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้แบบสำรวจสภาพปัญหาจากการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน

และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๓๐ คน อีกทั้งเปรียบเทียบประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

ขั้นที่ ๒ พัฒนาประสิทธิผลการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยสร้างคู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง จัดอบรมหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายใน พัฒนาคู่มือตรวจสอบและประเมินผลการควบคุมภายในและตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒๖๐ คน

ขั้นที่ ๓ ประเมินประสิทธิผลการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจากผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเข้าร่วมโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน จำนวน ๒๖๐ คน

การวิเคราะห์ข้อมูล (๑) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และไคสแควร์ และ (๒) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยวิเคราะห์ข้อมูลพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการจัดทำดัชนีให้เป็นประเด็นย่อย เมื่อพบประเด็นซ้ำกันจึงยกระดับขึ้นมาเป็นประเด็นหลัก (Theme) จากนั้น จึงนำมาสรุปผลเป็นรูปแบบการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในแบบเสริมพลัง

ผลการศึกษา

๑. จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานตรวจสอบในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๓๐ คน

ตารางที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๘	๒๖.๖๗
หญิง	๒๒	๗๓.๓๓
รวม	๓๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน เป็นเพศชาย จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๖ เพศหญิง จำนวน ๒๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๓๓

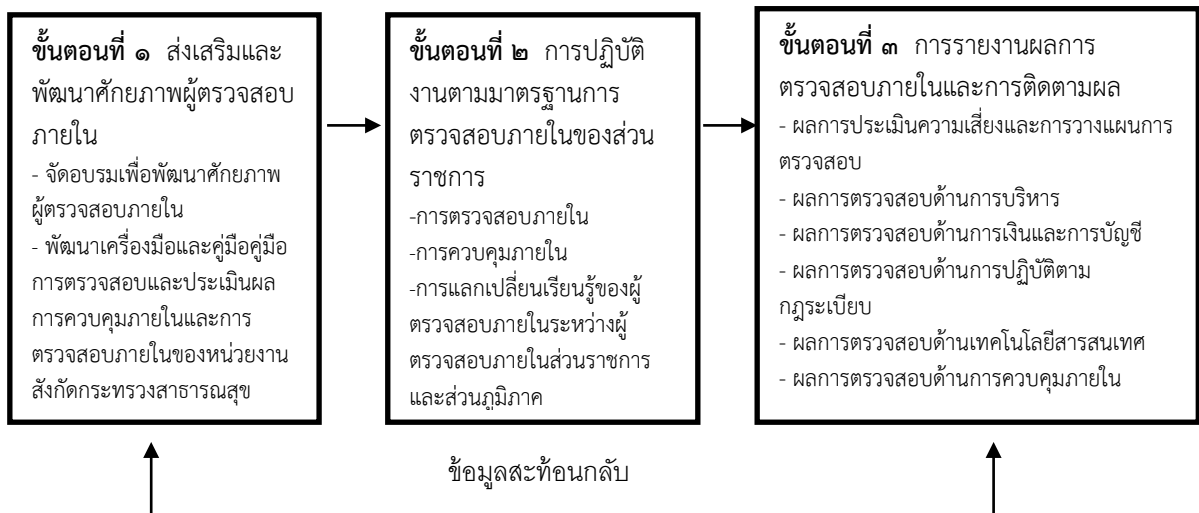
ตารางที่ ๒ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้านตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด	๑	๓.๓๓
นักวิชาการตรวจสอบภายใน	๑๕	๕๐
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	๓	๑๐
นักวิชาการเงินและการบัญชี	๓	๑๐
นักวิชาการสาธารณสุข	๔	๑๓.๓๓
นักจัดการงานทั่วไป	๔	๑๓.๓๓
รวม	๓๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนักวิชาการตรวจสอบภายใน จำนวน ๑๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐ รองลงมา คือ นักวิชาการสาธารณสุข จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ ปฏิบัติหน้าที่นักจัดการงานทั่วไป จำนวน ๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๓ ปฏิบัติหน้าที่นักวิเคราะห์นโยบายและแผน จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ ปฏิบัติหน้าที่นักวิชาการเงินและการบัญชี จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐ และปฏิบัติหน้าที่รองนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓๓

ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากการดำเนินงานการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานตรวจสอบในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการขยายขอบเขตหน้าที่การตรวจสอบผลงานทำให้ไม่สามารถตรวจสอบหน่วยรับตรวจในความรับผิดชอบได้ครบถ้วน ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ ร้อยละ ๓๓.๓๓ ของการดำเนินการตรวจสอบตามแผน พบว่า มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับ ๔ และผลการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในโดยเปรียบเทียบประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ครบถ้วน ทั้งนี้เพราะผู้ตรวจสอบภายในขาดกรอบอัตรากำลัง ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและการปรับปรุงคุณภาพงานตรวจสอบภายใน ได้แก่ ขาดคู่มือการตรวจสอบภายใน และการอบรมพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายใน เพราะผู้ตรวจสอบภายในบางส่วนเป็นผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนภูมิภาคไม่ใช้ผู้ตรวจสอบภายในโดยตรงจึงขาดความรู้และทักษะในการตรวจสอบภายในเฉพาะด้าน เช่น ด้านการบริหาร ด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ด้านการเงินการบัญชี ด้านการควบคุมภายใน โดยเฉพาะการตรวจสอบระบบสารสนเทศ

๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลังของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยสร้างคู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง จัดอบรมหลักสูตรพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายใน พัฒนาคู่มือตรวจสอบและประเมินผลการควบคุมภายในและตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีข้อค้นพบดังนี้

๒.๑ การส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพงานตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในให้กับผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยการจัดอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน จัดทำคู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง พัฒนาเครื่องมือ คู่มือการตรวจสอบและประเมินผลการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เพิ่มความรู้และทักษะด้านการตรวจสอบภายในให้กับผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

๒.๒ การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เกิดแผนการตรวจสอบระยะยาวที่ครอบคลุมแผนการตรวจสอบภายในประจำปี การพัฒนาระบบการรายงานผลการตรวจสอบ และติดตามผลการตรวจสอบช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้รับการปรับปรุงพัฒนาศักยภาพเป็นระบบยิ่งขึ้น เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว และแก้ไขปัญหาด้านการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๒.๓ การรายงานผลการตรวจสอบภายในและการติดตามผล ประกอบด้วย การรายงานผลการประเมินความเสี่ยงและวางแผนการตรวจสอบ ผลการตรวจสอบด้านการบริหาร ผลการตรวจสอบด้านการเงิน และการบัญชี ผลการตรวจสอบด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ผลการตรวจสอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลการตรวจสอบด้านการควบคุมภายใน ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีความครบถ้วน ถูกต้อง และทันเวลา เป็นไปตามแนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

๓. ผลจากการประเมินประสิทธิผลการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยใช้แบบประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายในและการควบคุมภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจากผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เข้าร่วมโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายใน มีผลสรุป ดังนี้

ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๒๖๐ คน หลังการใช้คู่มือแนวทางการตรวจสอบภายในแบบเสริมพลัง และเข้าร่วมอบรมโครงการพัฒนาคุณภาพของผู้ตรวจสอบภายใน พบว่า ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๑๕ ผ่านเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

สรุปและอภิปรายผล

๑) การศึกษาสภาพปัญหาจากการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายใน พบปัญหาอุปสรรคจากการตรวจสอบภายในด้านคุณสมบัติและด้านการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในรวมถึงโครงสร้างงานตรวจสอบภายใน ทั้งนี้ เนื่องจากการตรวจสอบภายในเป็นการปฏิบัติงานในลักษณะเครือข่ายทำให้โครงสร้างของงานไม่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานและการปฏิบัติงานไม่ครอบคลุมตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ.๒๕๕๑ สอดคล้องกับกลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน (กรมบัญชีกลาง,๒๕๕๖) ที่กล่าวไว้ว่าการตรวจสอบภายในเป็นมีความสำคัญอย่างมากในการเป็นเครื่องมือทางการบริหาร และช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการให้บริการเป็นหลักประกันความเชื่อมั่นจากการประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความคุ้มค่าของกระบวนการปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาและนำเสนอรายงานเพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าและความสำเร็จขององค์กร อันได้แก่ ๑. ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี (Good Governance) และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน (Transparency) ๒. ส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีและรายงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability and Responsibility) ๓. ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Efficiency and Effectiveness of Performance) ๔. เป็นมาตรการถ่วงดุล

แห่งอำนาจ (Check and Balance) ส่งเสริมให้การจัดการราชการใช้ทรัพยากรขององค์กรเป็นไปอย่างเหมาะสมตามลำดับความสำคัญเพื่อให้ได้ผลงานที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร ๕. ให้สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Warning Signals) ของการประทุติไม่ชอบหรือการทุจริตในองค์กรจึงลดโอกาสความร้ายแรงและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มโอกาสของความสำเร็จของงาน

๒) การเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานการตรวจสอบภายในของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกับมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการและระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่า หน่วยงานบางส่วนการปฏิบัติงานยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ขั้นตอนการจัดทำรายงาน และติดตามผลการตรวจสอบ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการสนับสนุนของผู้บริหารและกำหนดเป็นนโยบายสำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายในมีความสำคัญและต่อเนื่อง รายงานผลการตรวจสอบของผู้ตรวจสอบภายในเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องและผู้บริหารสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ปัญหาของรายงานผลการตรวจสอบภายในโดยเฉพาะด้านสารสนเทศส่วนหนึ่งมาจากความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจสอบภายในที่ยังมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นงานเทคนิคเฉพาะด้าน ซึ่งอาจทำให้รายงานผลการตรวจสอบด้านสารสนเทศไม่มีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะทำให้หน่วยรับตรวจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง, ๒๕๔๖) ที่กล่าวว่า วัฏจักรการตรวจสอบภายในเข้ามามีบทบาทยิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการตรวจสอบและมีมาตรการควบคุมต่างๆให้มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการตรวจสอบภายในนอกจากตรวจสอบข้อมูลทางการเงินและการบัญชีแล้ว ยังตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านอื่นๆด้วย ดังนั้นการตรวจสอบภายในจึงต้องเผชิญกับสิ่งที่ท้าทายหลายประการ เช่น ความเจริญเติบโตขององค์กร สถานะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมถึงเทคโนโลยีทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ฉะนั้น ผู้ตรวจสอบภายในจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองด้านวิชาชีพทั้งในด้านความรู้ ทักษะและความสามารถอื่นๆเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๓) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ตรวจสอบภายในด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ได้แก่ การจัดทำแผนการตรวจสอบภายในระยะยาวให้ครอบคลุมแผนการตรวจสอบประจำปี จัดสรรทรัพยากรให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบภายในตามแผนการตรวจสอบที่กำหนด รวมทั้งมีการกำหนดวิธีการและกำหนดการในการติดตามรายงานผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของหน่วยรับตรวจในปีงบประมาณก่อนไว้ในแผนการตรวจสอบปีปัจจุบัน มีการพัฒนาการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบภายในให้ครอบคลุมและเหมาะสมเป็นประโยชน์ รายงานผลการตรวจสอบต้องนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง การกำหนดวิธีการและกำหนดการที่เหมาะสมในการติดตามผลของรายงานผลการปฏิบัติงานในปีก่อนไว้ในแผนการตรวจสอบในปีปัจจุบันพร้อมทั้งจัดงบประมาณที่ใช้ในการติดตาม สอดคล้องกับสำนักงานตรวจสอบภายใน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘) ที่กล่าวว่า ผู้ตรวจสอบภายในควรคำนึงถึง ๑. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการตรวจสอบ และวิธีการที่ใช้ในการควบคุมผลการดำเนินงานของงานนั้น ๒. ความเสี่ยงที่สำคัญของกิจกรรม วัตถุประสงค์ ทรัพยากร การปฏิบัติงานและวิธีการที่จะใช้ในการจัดการกับผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ๓. ความเพียงพอและความมีประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยงของกิจกรรมนั้นๆ รวมทั้งระบบการควบคุมภายในเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง ๔. โอกาสที่จะปรับปรุงการบริหารความเสี่ยงและระบบการควบคุมภายในสำหรับกิจกรรมนั้นๆ ผู้ตรวจสอบภายในควรทำการประเมินความเสี่ยงเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการตรวจสอบ และเชื่อมั่นว่าทรัพยากรสำหรับงานตรวจสอบมีความเหมาะสม เพียงพอ และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ผลการประเมินประสิทธิผลการตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการและส่วนภูมิภาคในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจสอบภายใน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ๑. มาตรฐานด้านคุณสมบัติ เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงลักษณะของหน่วยงานและบุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ

ภายใน ๒. มาตรฐานด้านการปฏิบัติงาน เป็นมาตรฐานที่กล่าวถึงลักษณะของงานตรวจสอบภายในและบรรทัดฐานที่ใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีการจัดการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในและปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีการวางแผนการตรวจสอบภายใน โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ได้แก่ แผนการตรวจสอบระยะยาวและแผนการตรวจสอบประจำปีและสามารถนำมาใช้ปฏิบัติตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยตรวจสอบ สอบทาน และรวบรวมหลักฐาน เพื่อวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานส่วนกลางจำนวน ๙ กรม และหน่วยงานส่วนภูมิภาค จำนวน ๑๒ เขตสุขภาพ ว่าเป็นไปตามนโยบาย แผนงาน ระเบียบปฏิบัติขององค์กร รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งเสนอข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารเพื่อประกอบการตัดสินใจได้ มีการจัดทำรายงานการตรวจสอบและติดตามผลการตรวจสอบ การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบให้ผู้บริหารทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขต วิธีปฏิบัติงานและผลการตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดทุกขั้นตอน สรุปประเด็นที่ตรวจพบ ประเด็นความเสี่ยงที่สำคัญและการควบคุม รวมทั้งเรื่องอื่นๆที่ผู้บริหารควรทราบ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อเสนอผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณาสั่งการต่อไป การติดตามผลการตรวจสอบเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่สำคัญ โดยพิจารณาปัจจัย ดังต่อไปนี้ ๑. ความสำคัญของเรื่องที่ตรวจพบและข้อเสนอแนะ ๒. ผลกระทบต่อองค์กรถ้าไม่มีการแก้ไขหรือแก้ไขแล้วไม่ได้ผล ๓. ความยุ่งยากซับซ้อนในการแก้ไข ๔. ระยะเวลาที่ใช้ในการแก้ไข ซึ่งผู้ตรวจสอบภายในจะใช้เป็นเกณฑ์พิจารณากำหนดขอบเขตและแนวทางการติดตามผลการตรวจสอบ (อุษณา ภัทรมนตรี, ๒๕๕๔)

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนางานตรวจสอบภายใน ด้านศักยภาพของผู้ตรวจสอบภายในและกระบวนการตรวจสอบภายใน และควบคุมภายในควรจะปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๑

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแนวคำถามในการสัมภาษณ์ และตรวจสอบความเหมาะสมของแบบประเมิน ขอขอบคุณผู้ตรวจสอบภายในที่ให้ความกรุณาในการสัมภาษณ์ และขอบคุณผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในที่เสียสละเวลาให้ข้อมูลทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

๑. กระบวนการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ระดับพื้นฐาน (Fundamental Level : FL). พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: บริษัท วิชั่น พรินท์ แอนด์ มีเดีย จำกัด, ๒๕๕๔
๒. กรมบัญชีกลาง สำนักกำกับและพัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ. แนวทางการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๕๕.
๓. กรมบัญชีกลาง สำนักกำกับและพัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ. มาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในของส่วนราชการ. กรุงเทพฯ: ๒๕๕๔
๔. กรมบัญชีกลาง สำนักกำกับและพัฒนาการตรวจสอบภาครัฐ. ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ กรุงเทพฯ: ๒๕๕๑
๕. กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง กลุ่มงานมาตรฐานด้านการตรวจสอบภายใน. แนวปฏิบัติการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ: ๒๕๔๖

๖. ชนะทัฬ อีนทามระ. การเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบภายในเพื่อการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของ กองทัพอไทย. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๒ กองทัพบก. ๒๕๕๓

๗. ชริตา แซ่ลี. การประเมินระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ระบบงานบริการช่างและคลังพัสดุ ของโครงการแกรนด์พาร์คพาร์คเม้นท์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. ๒๕๕๖

๘. ดนุชา อาชามาส. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในระบบสารสนเทศ การประปานครหลวง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๕๔

๙. ธารินี เณรวงศ์. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการควบคุมภายในระบบสารสนเทศทางการบัญชีภายใต้การบริหาร การเงินการคลังภาครัฐของหน่วยงานสนับสนุนภารกิจฝ่ายการเมือง. วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน ม.ค. - มิ.ย. ๒๕๕๘

๑๐. ละเอียด เอี่ยมสุวรรณ. การวิจัยการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายงานตรวจสอบภายในโดยประยุกต์ ใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม. ๒๕๕๖

๑๑. ศูนย์ตรวจสอบภายในมหาวิทยาลัยมหิดล. การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน. ๒๕๕๖

๑๒. สำนักงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยรามแหง. การจัดการความรู้ เรื่องการตรวจสอบภายใน

๑๓. สายฝน ด้วงกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนางานตรวจสอบภายในของผู้ตรวจสอบภายในทหารบก.

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. กรุงเทพฯ: ๒๕๕๖

๑๔. อุษณา ภัทรมนตรี. ๒๕๔๔. การตรวจสอบและการควบคุมภายใน: แนวคิดและกรณีศึกษา.

พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.